

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio sexta. Vtrum hæc adoratio imaginum, etiam in imaginib. Dei, & aliis
sacris signis locum habeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

dignas, quod de terra dici non potest, quantumvis deosculatione eius quis utatur ad colendum Deū, neq̃ vilius recte sentiens dicit, per eum actum verē ac propriē adorari terram, cum tamen imago verē ac propriē adoretur vt ostendimus.

*Tertia pri-
cipalis ra-
tio solui-
tio.*

Ad tertiam rationem concedo, hanc adorationē imaginis Christi esse actum religionis, quia non oportet vt religio omnem suum actum expresse ac formaliter dirigat ad rem intellectualem vt ad obiectum quoddam, sed satis est, vt ratione illius rem irrationalem reuerēter tractet, in quo virtualiter exhibetur rei intellectuali debitus cultus, quamuis in expressa & formali intentione hoc non habeatur. Atque idem in iustitia reperitur, nam, licet proprium eius munus sit reddere ius suum alicui personae rationali, tamen non in omni actu suo hoc ita formaliter & expresse intendit, vt respiciat illam personam, tanquam obiectum quoddam, sed circa quod operatur, sed interdum exercendo actum circa rem irrationalem, vel inanimatam ratione stipendij vel mercedis, virtualiter reddit ius suum domino, & idē manifeste in iniuria contingit, quod laedendo rem inanimatam fit contra ius debitum personae rationali, quamuis hoc directe non intendatur.

*Quarta ra-
tio in eius-
dem assertio-
ne res solui-
tio.*

Vnde ad quartam rationem respondetur, potius confirmare nostram sententiam, nam irreuerentia facta imaginī, quamuis virtute trahatur in exemplar, tamen non semper procedit ex formali ac expressa intentione, quae attingat ipsum exemplar vt obiectum quod intendendo scilicet illi iniuriam & irreuerentiam inferre. Dupliciter ergo potest aliquis irreuerenter tractare imaginem, vel rem sacram, vno modo eo conceptu ipsiusmet personae representatae, directe intendendo illius iniuriam, & quasi vice illius illam circa imaginem exercendo, quomodo aliquando ludgi verbis affecerunt, ac lancea percusserunt imaginem Christi crucifixi, de quo extat historia apud Athanasium & VII. Synodo; & haec irreuerentia opponitur priori adorationi imaginis vt imago est explicatae scilicet praeced. Alio modo potest irreuerenter tractari imago solum ex iniuria, vel irreuerentia circa res sacras, vel certe ex errore, si quis existimet imaginem non esse honorandam, etiam si exemplar adoretur, & hoc sacrilegium refutet: seu opponitur adorationi respectui, quae ipsa imaginibus debetur. Vnde, sicut haec adoratio inferior est illa, ita hoc sacrilegium tanto inferius est illo quanto intentio virtualis minor est, quam formalis & indirecta, quam directa, vel quanto sacrilegium contra personas sacras maius est, quam contra imagines vel res sacras, vt docuit D. Tho. 2.2. qu. 99. artic. 3.

VII. Synod.

D. Thom.

SECTIO VI.

Vtrum haec adoratio imaginum etiam in imaginibus Dei, & aliis sacris signis locum habeat.

Ratio dubitandi esse potest, quia imago Dei, vt Deus est seu Trinitatis (de huiusmodi enim imagine loquimur) solum metaphorice representat, & ideo minus apta esse videtur, vt in ea adoretur prototypum propria adoratione sibi debita, quam propria imago, quae per formalem similitudinem representat. Et confirmatur primo, quia alias homo prout est ad imaginem Dei adorari posset latrā, imo & quilibet creatura prout est vestigium Dei. Et confirmatur secundo, quia alias etiam nomina sacra Dei, aut Christi, posset similiter adorari, quia non minus representant, aut in memoria reuocant personas, quas significant, quam huiusmodi imagines metaphorice sua exemplaria.

Respondetur, in primis certum esse, has imagines postquam ad representandum institutae sunt, sacras esse, atque adeo in veneratione habendas, quod pla-

Fr. Suarez, Tom. II.

ne colligitur ex VII. Synodo, quae eodem modo loquitur de imaginibus Angelorum, & aliorum Sanctorum, cum tamen illae etiam per metaphoram representent. Et idem confirmat VI. Synod. & vñs Ecclesiae, quae imaginem Christi sub specie agni in veneratione habet, quidquid Syluest. dicat verbo; Imago. Et ratio est, quia etiam istae imagines habitudinem habent ad personas sacras, & religiose institutae sunt: vnde earum veneratione ad honorem prototyporum pertinet. Obseruare autē oportet, quia haec imagines non representant naturaliter, ideo in illis maxime necessariam esse impositionem, & propterea moraliter loquendo oportere, vt publica auctoritas interueniat, quae huiusmodi imagines ad talem vñm imponat. Quod fortasse indicare voluit Caietan. hoc loco, cum dicit adorationem harum imaginum non esse malam, oportere tamen vt publica auctoritate fiat, & in hoc illam comparat cum occisione hominis, quamquam exemplum non videatur in omnibus accommodatum: quia occisio hominis per se nudē sumpta, nō est honesta, nisi veluti per accidens, propter necessitatem defensionis, aut iustā poenā: haec verō adoratio per se est utilis, & honesta quamuis obiectum requirat debite propositionem, & ideo necesse sit, vt imago sufficienti auctoritate sit ad representandum proposita. Et hinc etiam oritur, vt aliqua signa sacra, quae aliquando propter diuinam impositionem veneratione digna fuerunt, iam non sint colenda, nec verē eranda, quia iam impositio cessauit, & conuenienter nūmquā, & representatio, & huiusmodi sunt sacramenta vetera, serpens aeneus, & similia.

Secundo addendum est has imagines coli posse illo duplici modo in alijs imaginibus explicato. Nam in primis, vt res quadam sacrae sunt, honoraria veneratione illis exhibetur, vt Concil. Nicen. dixit, deinde (vt notauit V. Valden. dicto tomo de Sacramentalibus ca. 156.) quamuis representatio harum imaginum minus propria sit, tamen supposita impositione, habent sufficientem representationem, satisfaciētem expressam, vt in ipsis, & per ipsas fiat adoratio, quae per se primo referatur ad prototypa, & conuenienter circa ipsas versetur. Ex quo fundamento ratio dubitandi in principio posita expedita relinquitur.

Circa confirmationem, D. Tho. hic ad tertium planē sentit, non esse in intrinsece malum adorare hominem prout ad imaginem Dei est, seu potius in illo adorare Deum cultu latrā. Quam sententiam bene explicat Caietan. 2.2. qu. 102. artic. 3. ad 3. & V. Valden. supra. cap. 154. qui nonnulla circa illam congerit. Et indicatur etiam a Greg. Nyssen. lib. de creatione hominis, cap. 4. & Cyrillo Ierosolymit. Catechi. 12. Ratio vero eadem est, quae de alijs imaginibus. Addunt vero praedicti autores, raro, vel nunquam expedire vñ hac adoratione, quia cum homo sit per se, & imago Dei propter se adorabilis humano quodam, & inferiori honore, si sub aliqua ratione coleretur adoratio, ne diuina, praeter suspensionem & scandalum, posset interdum esse occasio, vel periculum transferendi ad hominem per se absolute diuinum honorem, quod sacrilegium est: hoc autem periculum cessat in imaginibus inanimatis. Adde praeterea, licet homo creatus sit ad imaginem Dei, tamen ex sola ratione imaginis, & naturali representatione non referre Deum, vt Deus est, seu quoad attributa propria Dei, sed solum quoad communia intellectuali naturae, & cum alias non sit etiam haec imago imposita ad representandum Deum, secundum ea, quae illi sunt propria, ideo non videtur esse sufficiens ratio vtendi hac imagine ad hunc adorationis modum, quāuis seculso scandalo, & periculo, & in homine spirituali, ac bene instructo non possit intrinsece malus existimari.

Et hinc constat, quid dicendum sit de inferioribus

Zzz 3 crea-

VII. Synod.

VI. Synod.

*Imagines
vt colantur,
quomodo
publica au-
toritate &
impositio-
ne indige-
ant.*

Caiet.

Conc. Nyss.

V. Valden.

Respons. ad

argument.

D. Thom.

Caiet.

V. Valden.

Greg. Nyss.

Cyrl. Iero-

solymit.

Quomodo

*homo vi-
ti*

adorari pos-

sit.

Utrum hac adoratio imaginum non solum honesta sit, sed etiam sub preceptum cadat.

In hac adoratione duo considerari possunt, scilicet usus, vel modus eius, unde primo quæri potest, an sit præceptum exercendi hanc adorationem, seu vti diuina. Deinde, an modus talis adorationis cadat sub præceptum. Potest autem esse sermo de præcepto naturali, vel positivo, diuino vel ecclesiastico.

Dico ergo primo. Absolute, & simpliciter non esse vllū præceptū naturale, vel diuinū, vti diuina, & consequenter neq; adorandi illas. Probatur quia neque in Scriptura sacra tale præceptum continetur, neque ex sola traditione colligi potest esse aliquā legē præcepti diuinam, hunc usum præceptum, vt ex dictis facile constare potest. Nam licet ostenderimus Christum facto suo hanc consuetudinem probasse, non tamen præcepisse, neq; etiam sola natural ratione potest hoc præceptum demonstrari. Quia licet tenemur, Deum, & sanctos colere, tamen ex sola naturali ratione, ad certum modum cultus externi non obligamur, & ideo nulla est naturalis lex, quæ cogamur illos per imagines colere, & consequenter nec imaginibus, aut earum cultu, & veneratione vti.

Dico secundo. Ex more, & consuetudine Ecclesie esse aliquo modo præceptum sacrum imaginum usum. Explicatur, nam in primis templis, & altariis ornari debent imaginibus, neq; aliter possunt sine scandalis, & graui irreuerentia, supposita fidelium estimatione, & consuetudine, in eis munera sacra peragi. Deinde, quilibet fidelis male, & superstitiose ageret, si ex industria ab usu imaginum abstineret: quia si hoc faceret, iudicans illum esse malum, hæreticus esset: si verò id faceret, iudicans id esse obuenientius, vel ad spirituale profectū vtilius, & superstitiosus esset, & vix posset non generare scandalū, & erroris suspicionem, præsertim cum hic vltus frequens sit vniuersæ Ecclesie, nec partes debeant à corpore dissidere. Deinde interdum posset obligare hoc præceptum, vbi ad honorem religioni, seu fidei confessionem existimaretur necessarium: absolute tamen, & simpliciter, non inueniō in hac præceptum affirmatiuū, quod singulos fideles obliget. Vnde, si quis ex negligentia, vel auaritia nunquam imaginibus priuatim vteretur, ex hoc capite, speciale peccatum non committeret.

Dico tertio. Supposito sacrum imaginum usu, duplex circa illarum cultum ex natura rei præceptum oriri. Alterum est negatiuum non inferendi illis iniuriam, aut irreuerentiam, quod per se clarum est ex supra tractatis, & hoc præceptum ex suo genere sub mortali peccato obligat, cū materia eius grauis sit, & ad religionem spectet. Alterum est affirmatiuum, tribuendi his imaginibus debitum cultum, sed hoc tantum obligat pro temporibus necessariis iuxta morem affirmatiui præcepti. Hæc autem necessitas solum esse potest, vel si hndem cōfiteri oportet, per huiusmodi actum, vel si cum ceteris fidelibus publica adoratio facienda sit, vel deniq; si aliqua alia actio circa imaginē exercenda sit, quæ reuerentiā requiratur.

Dico quarto. Esse naturale, & diuinum præceptū seruandi modum debitum circa hanc imaginū adorationem. Abstinendum est enim ab omni superstitioso cultu, neque alius modus adorationis illis tribuendus, quam sit earum institutioni, seu naturæ consentaneus, alias actio in idololatriæ viciū facile deflecteret.

SECTIO VIII.

Quantum inter hanc imaginum adorationem, & idolorum cultum intersit.

Explicata vera imaginum adoratione, opere prædictum erit exponere, quam longe distet, à falso idolo-

creaturis, quæ multo minus repræsentant Deum, A quam homo; & ideo multo minus possunt sic adorari, licet quia sunt effectus Dei, in quibus ipse est intimè præsens, in illis posset Deus tanquam in sua sede adorari, ad eum modum, quo dicitur Matthæi 5. Nolite iurare neq; per cælum, quia thronus Dei est, neq; per terram, quia scabellum est pedum eius, &c. Hic tamen adorationis modus valde spiritualis est, & subtilis.

Obiectio. Et ex his soluitur obiter obiectio, quæ contra conclusionem fieri posset. Sequi enim ex illa videtur, agnum verum, vel solem adorari posse, quia metaphoricè repræsentant Christum, quod tamē i ridet Augu. conc. 3. in Psal. 113. exponens illa verba: Sol cognouit occasum suum, Negatur ergo consequentia: tū propter periculum, tum etiam quia res illæ non sunt impositæ ad repræsentandum Christū, neq; ex natura sua illum repræsentant.

Augu. Responsio. Ad secundam confirmationem de nominibus sacris, quidam existimant illis non deberi vllam adorationem propriam, quia tantum habent implicitam significationem ex impositione, & instituta non sunt, vt suppleat vicem rei repræsentatæ, & in utroque differunt ab imaginibus, quæ & expressius significant, & ex institutione locum gerunt personarum, quas repræsentant. Ita sentit Dominicus, Soto li. 2. de iust. q. 4. art. 2. Cordub. dist. lib. 1. q. 5. dub. 4. ar. 2. ad primam confirmationem 7. arg. Addunt tamē hi autores abusiue, & improprie honorari hæc nomina, quia excitant memoriam personarum, quæ auditis huiusmodi nominibus statim honorantur, & hoc modo fideles audito nomine Iesu caput aperiant, iuxta illud ad Philip. 2. In nomine Iesu omne genu flexatur.

Dom. Sot. Cordub. Hæc tamen sententia mihi non probatur. Censeo itaq; in primis, sacra nomina præsertim nomē Iesu, non tantum abusiue, sed etiam proprie, & in se adorandum esse propter eum, quem significat. Probatur, primum ex dicto loco Pauli, & vsu Ecclesie, quia hoc modo proprius, magisq; iuxta communem fidelium sensum intelligitur. Vnde Iren. lib. 4. contra hæres. c. 36. Nomen, inquit, Iesu per vniuersum mundum glorificatur in Ecclesia. Et illud statim cum imagine comparat. Idemq; sentit D. Tho. opusc. 60. ar. 6. vbi multa in honorem huius nominis egregie congerit. Idem Abulen. in c. 20. Exod. qu. 6. & 7. secundo libro Euangeliorum adorandus dicitur in VII. Synod. ergo & nomen Iesu scriptum adorandum erit, nihil enim illo dignius est in toto Euangeliorum libro, ergo & nomen Iesu voce prolaturum eodem modo adorandum erit: vt enim dicitur VIII. Synod. cano. 3. Quia in syllabis sermo, hæc & Scriptura prædicat, & commendat. Tertio, ratione ex his verbis canonis desumpta, quia ratio huius adorationis, tam respectu scripturæ, quam vocis, est res significata; quod verò res ipsa significans sit vox vel scriptura, materiale quid est, ergo non impedit rationem adorationis. Et confirmatur, quia hoc nomen est res quædam sacra, & ad usum religiosum suo modo destinata, ergo vel hoc titulo est adoratione dignum. Denique irreuerentia huic nomini facta culpa est religioni repugnans, ergo è contrario hæc virtus inclinat ad honorem aliquem tali nomini exhibendum.

Philip. 2. Addo verò huiusmodi adorationem his nominibus sacris debitam, potissimum esse respectiuam illam, & venerariam adorationem, quam supra late explicuimus, quamq; 7. & VIII. Synod. literis sacris tribuendam esse docuerunt. Illa enim prior qua adoratur persona vix potest his nominibus. accommodari: tū, quia tantum implicitè, & per solā impositionē significant: tum, quia cum nomen transeunt voce profertur, difficile potest apprehendi vt coniunctū cum persona, seu persona in ipso, vt in illo, & per illud adoretur, ipsumq; nomen eadē adoratione coadoretur, quanquā neq; hic modus adorationis impositibilis videatur, vt ex dictis facile intelligi potest.

Adoratio propria nominibus sacris debita.

VIII. Synod. Quia in syllabis sermo, hæc & Scriptura prædicat, & commendat. Tertio, ratione ex his verbis canonis desumpta, quia ratio huius adorationis, tam respectu scripturæ, quam vocis, est res significata; quod verò res ipsa significans sit vox vel scriptura, materiale quid est, ergo non impedit rationem adorationis. Et confirmatur, quia hoc nomen est res quædam sacra, & ad usum religiosum suo modo destinata, ergo vel hoc titulo est adoratione dignum. Denique irreuerentia huic nomini facta culpa est religioni repugnans, ergo è contrario hæc virtus inclinat ad honorem aliquem tali nomini exhibendum.

Adoratio sacris nominibus debita respectu est.

Addo verò huiusmodi adorationem his nominibus sacris debitam, potissimum esse respectiuam illam, & venerariam adorationem, quam supra late explicuimus, quamq; 7. & VIII. Synod. literis sacris tribuendam esse docuerunt. Illa enim prior qua adoratur persona vix potest his nominibus. accommodari: tū, quia tantum implicitè, & per solā impositionē significant: tum, quia cum nomen transeunt voce profertur, difficile potest apprehendi vt coniunctū cum persona, seu persona in ipso, vt in illo, & per illud adoretur, ipsumq; nomen eadē adoratione coadoretur, quanquā neq; hic modus adorationis impositibilis videatur, vt ex dictis facile intelligi potest.

Adoratio sacris nominibus debita respectu est.

Addo verò huiusmodi adorationem his nominibus sacris debitam, potissimum esse respectiuam illam, & venerariam adorationem, quam supra late explicuimus, quamq; 7. & VIII. Synod. literis sacris tribuendam esse docuerunt. Illa enim prior qua adoratur persona vix potest his nominibus. accommodari: tū, quia tantum implicitè, & per solā impositionē significant: tum, quia cum nomen transeunt voce profertur, difficile potest apprehendi vt coniunctū cum persona, seu persona in ipso, vt in illo, & per illud adoretur, ipsumq; nomen eadē adoratione coadoretur, quanquā neq; hic modus adorationis impositibilis videatur, vt ex dictis facile intelligi potest.

Adoratio sacris nominibus debita respectu est.

Addo verò huiusmodi adorationem his nominibus sacris debitam, potissimum esse respectiuam illam, & venerariam adorationem, quam supra late explicuimus, quamq; 7. & VIII. Synod. literis sacris tribuendam esse docuerunt. Illa enim prior qua adoratur persona vix potest his nominibus. accommodari: tū, quia tantum implicitè, & per solā impositionē significant: tum, quia cum nomen transeunt voce profertur, difficile potest apprehendi vt coniunctū cum persona, seu persona in ipso, vt in illo, & per illud adoretur, ipsumq; nomen eadē adoratione coadoretur, quanquā neq; hic modus adorationis impositibilis videatur, vt ex dictis facile intelligi potest.

Adoratio sacris nominibus debita respectu est.

Addo verò huiusmodi adorationem his nominibus sacris debitam, potissimum esse respectiuam illam, & venerariam adorationem, quam supra late explicuimus, quamq; 7. & VIII. Synod. literis sacris tribuendam esse docuerunt. Illa enim prior qua adoratur persona vix potest his nominibus. accommodari: tū, quia tantum implicitè, & per solā impositionē significant: tum, quia cum nomen transeunt voce profertur, difficile potest apprehendi vt coniunctū cum persona, seu persona in ipso, vt in illo, & per illud adoretur, ipsumq; nomen eadē adoratione coadoretur, quanquā neq; hic modus adorationis impositibilis videatur, vt ex dictis facile intelligi potest.